

Skatteetaten

SMSØ – Kunnskap om a-krim

14. september 2021

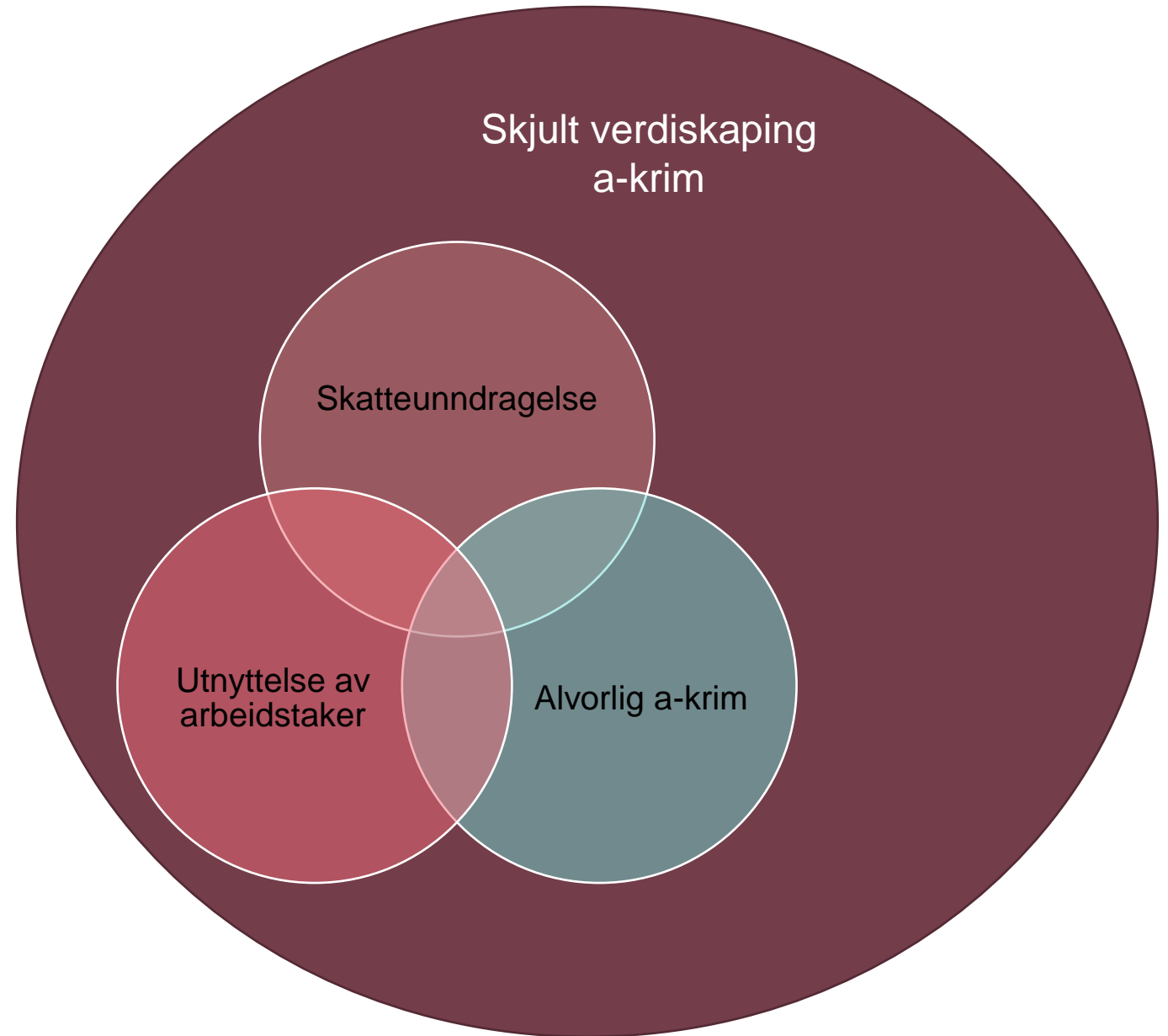
Hva er omfanget av a-krim og hvordan er utviklingen?

- Disposisjon
 - Hva måler?
 - Omfang og utvikling fra 1973 til 2015
 - Hvilke faktorer påvirker a-krim?
 - Hva sier kunnskapsgrunnlaget om disse faktorene?
 - Er det en dreining fra skatteunndragelser til utnyttelse av arbeidstakere?

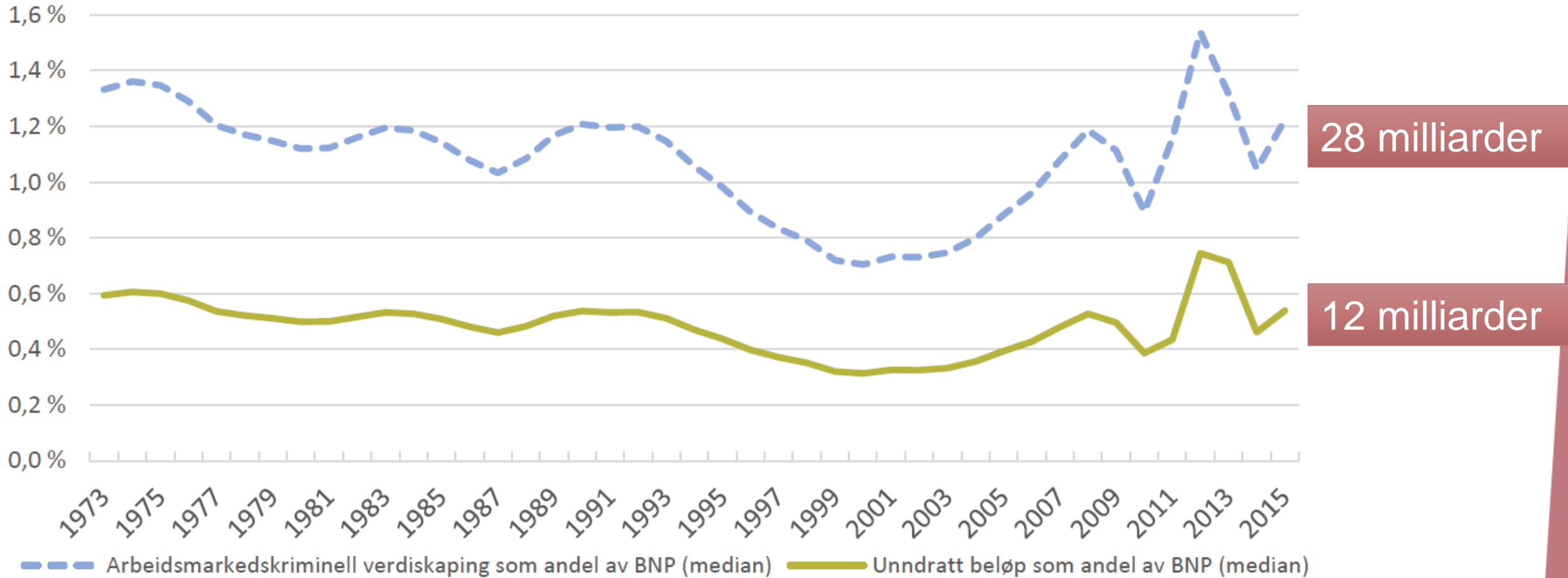

Skatteetaten

Hva måler vi

Anslag på omfanget av arbeidslivskriminaliteten i Norge som andel av fastlands-BNP målt i basisverdi

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

Skatteetaten

Faktorer som påvirker a-krim

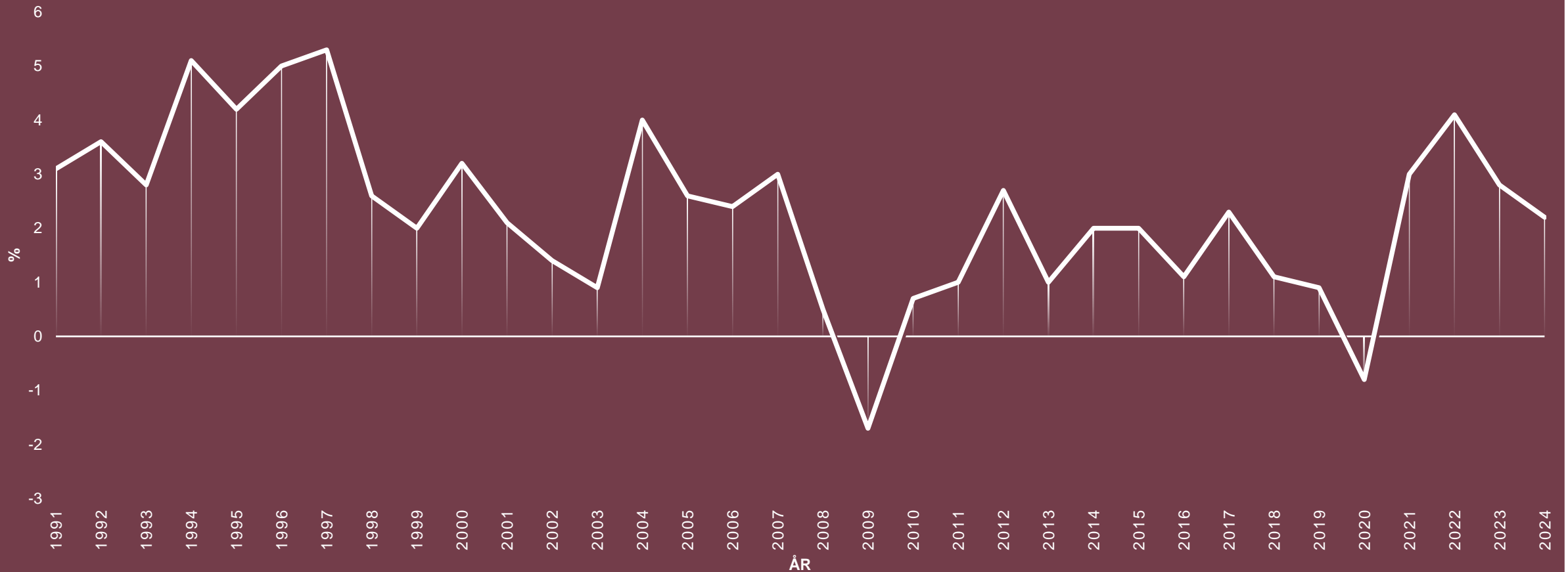
- Eksterne faktorer
 - Konjunkturer
 - Arbeidsinnvandring
- Samfunnets innsats
 - Regelverk
 - Samarbeid - mobilisering
 - Tverretatlig
 - Partene i arbeidslivet
 - Kontroll og veiledning

Skatteetaten

Konjunkturer

BRUTTONASJONALPRODUKT

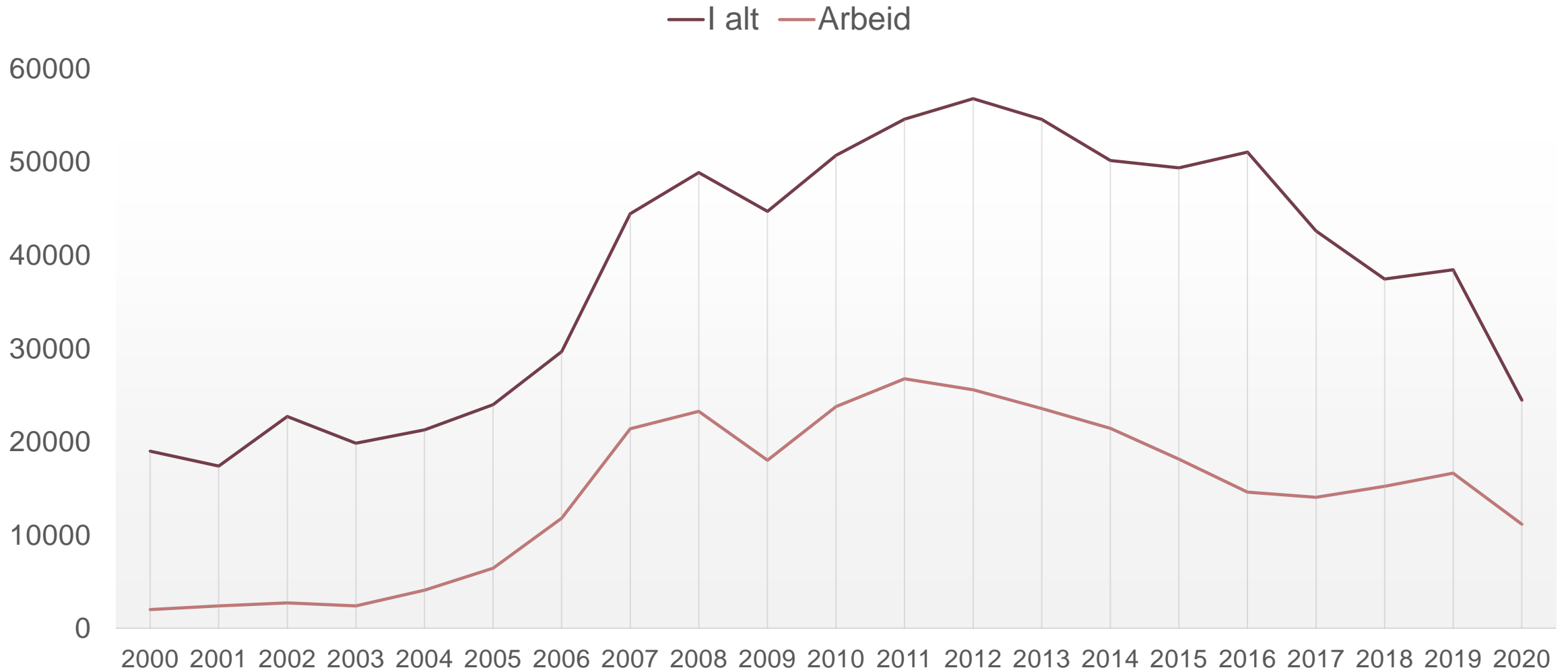

Kilde: SSB 12880: Makroøkonomiske hovedstørrelser. Regnskap og prognoser, etter år og statistikkvariabel

Skatteetaten

Innvandring

Kilde: SSB

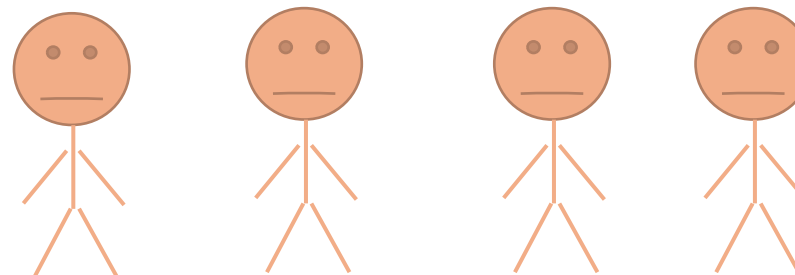
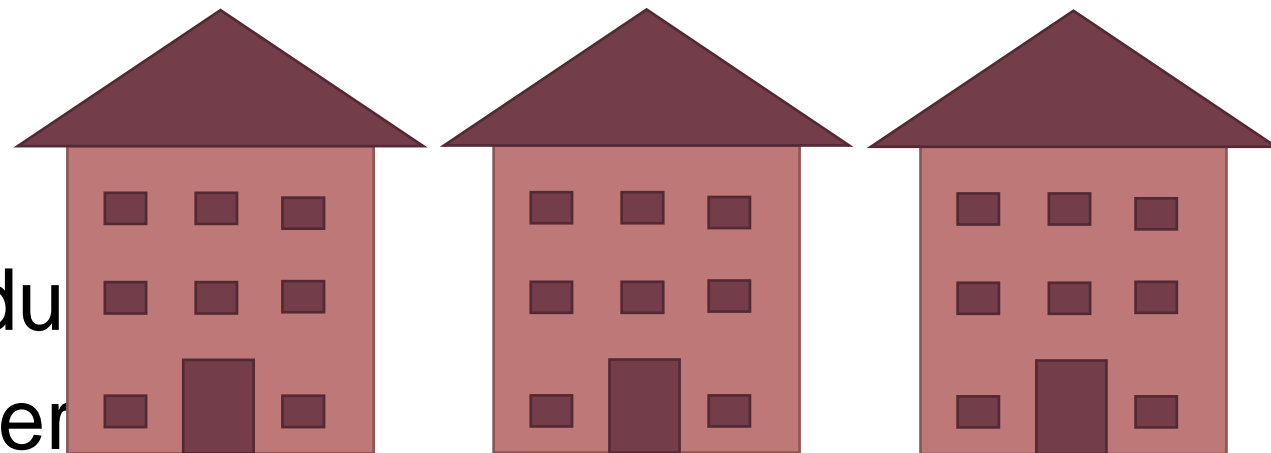
Skatteetaten

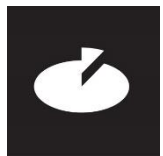
Samfunnets innsats

- Regelverk
 - Redusere handlingsrommet for kriminalitet
 - HMS-kort bygg/anlegg / renhold
 - Personallister restaurant mv
 - Regler for offentlige anskaffelser
 - Styrke arbeidstakernes stilling
 - Allmenngjøring av lønn i flere bransjer
 - Regler for bemanningsbransjen
- Samarbeid
 - A-krimstrategi
 - SMSØ
- Kontroll / veiledning / mobilisering
 - Stoppe alvorlig krim
 - Støtte sårbare arbeidstakere
 - Mobilisere seriøse oppdragsgiver og forbrukere

Kontroll stopper a-krim miljøer

- 67% av virksomheten opphørt
- Omsetning i hovedleddene redusert
- Kun 25 % er fortsatt daglig leder

Skatteetaten

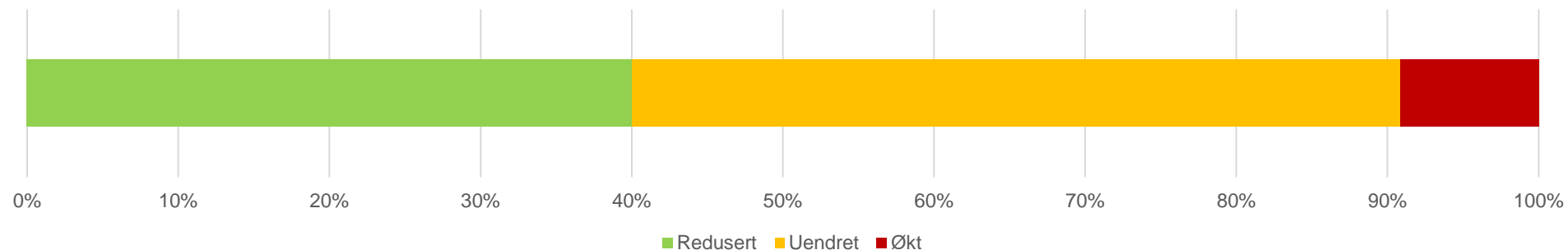
Aktivitet – sentrale trusselaktører

	Resultater	Antall
A-krimsentrenes innsats mot sentrale trusselaktører	Identifiserte sentrale trusselaktører og deres nettverk	96
	- Personer tilknyttet sentrale trusselaktører	307
	- Virksomheter tilknyttet sentrale trusselaktører	225

	Aktiviteter	Resultater	Antall	Fastsatte krav
Skatteetaten	Avsluttede kontroller av sentrale trusselaktører	Avsluttede avdekkingskontroller mot virksomheter i 2019 og 2020	138	104 951 214
		Avsluttede avdekkingskontroller mot personer i 2019 og 2020	119	17 972 959
		Antall anmeldelser 2019 og 2020	47	
Arbeidstilsynet	Tilsyn med kriminelle aktører og nettverk (i a-krimsentrene og annet lokalt a-krim samarbeid)	Antall tilsyn i 2019 og 2020 med virksomheter knyttet til sentrale trusselaktører	223	
		Antall tilsyn i 2019 og 2020 med minst én reaksjon	149	
		- med vedtak om pålegg	124	
		- med vedtak om tvangsmulkt	53	
		- med vedtak om stans som pressmiddel	48	
		- med vedtak om stans ved overhengende fare	16	
		- med vedtak om overtredelsesgebyr	18	735 000
Antall anmeldelser i 2019 og 2020 av virksomheter knyttet til sentrale trusselaktører	7			
NAV	Anmeldelser mot sentrale trusselaktører	Antall anmeldelser i 2020	10	
Politiet	Status på Skatteetatens og Arbeidstilsynets anmeldelser	Anmeldte personer i 2020	82	
		- Domfellelser	4	
		- Henlagt	29	
		- Under etterforskning	34	

Det er sannsynlig at etatenes a-kriminnsats har redusert utvalgte sentrale trusselaktører sin kapasitet

A-krimsentrenes vurdering av endringer i kapasiteten til 126 STA

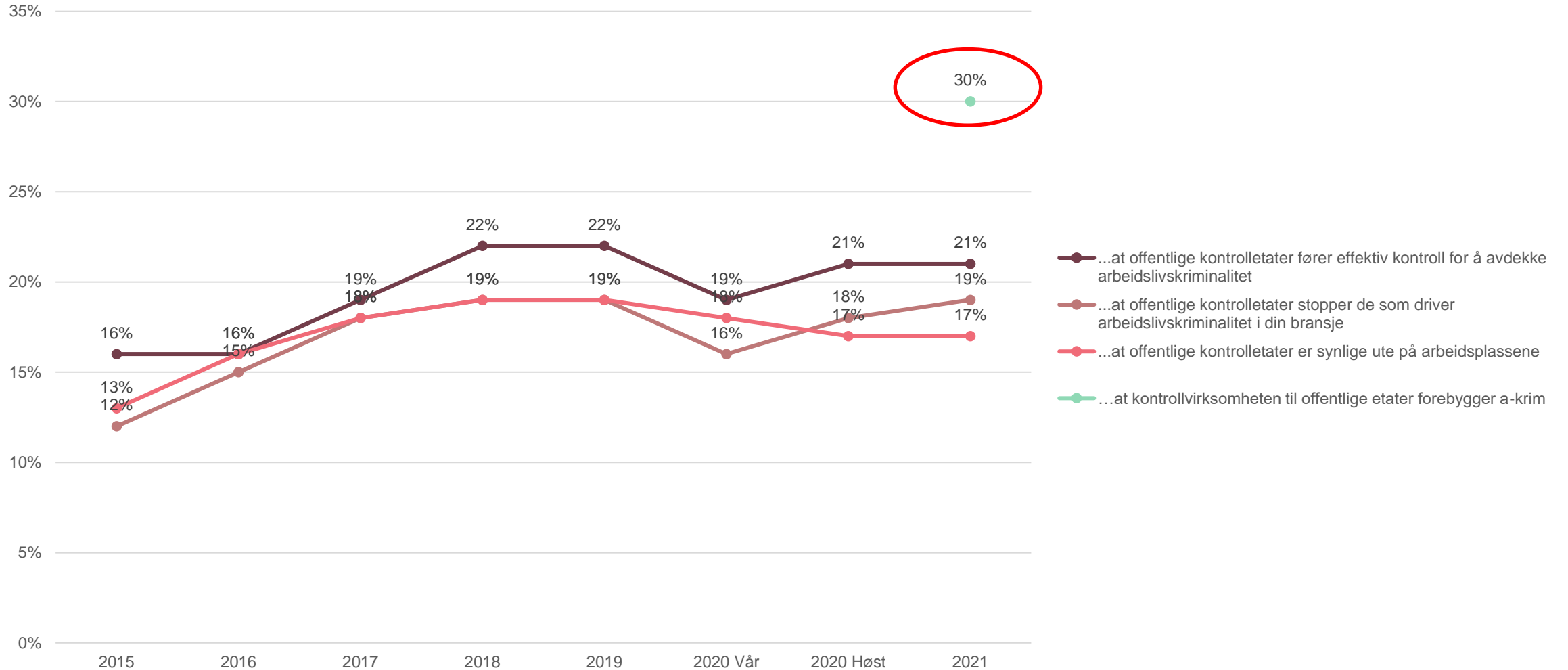
	Endring omsetning > 10%		Endring lønn > 10 %		Endring lønnsinnberetning > 10 %	
	Antall	Beløp	Antall	Beløp	Antall	Antall a-meldinger
Reduksjon	61	-174 789 108	58	-53 530 118	54	-557
Økning	60	350 702 933	46	121 235 650	51	844
Tot 2020	144	1 703 616 060	131	578 682 305	131	4 094

Skatteetaten

I hvilken grad opplever din virksomhet...

(% = i stor grad + i svært stor grad)

Kilde: BA proff

Skatteetaten

Aktivitet – utenlandske arbeidstakere

Aktivitet	Resultat	Antall
Workinnorway. no (WiN)	Antall besøkende	45 047 (-76%)
	Andel videresendt til etatenes nettsider	70%
	Andel av besøkende som kun er inne på én side	29%
Servicesenter for utenlandske arbeidstakere (SUA)	Antall besøkende hos SUA totalt	61 087 (-31%)
	- skrankebesøk hos UDI	32 257 (-42%)
	- skrankebesøk hos Skatteetaten	27 676 (-9%) *
	- skrankebesøk hos Arbeidstilsynet	884 (-66%)
Arbeidstilsynet	Tilsyn i Arbeidstilsynets aktivitet mot a-krim	1 751 (-39%)

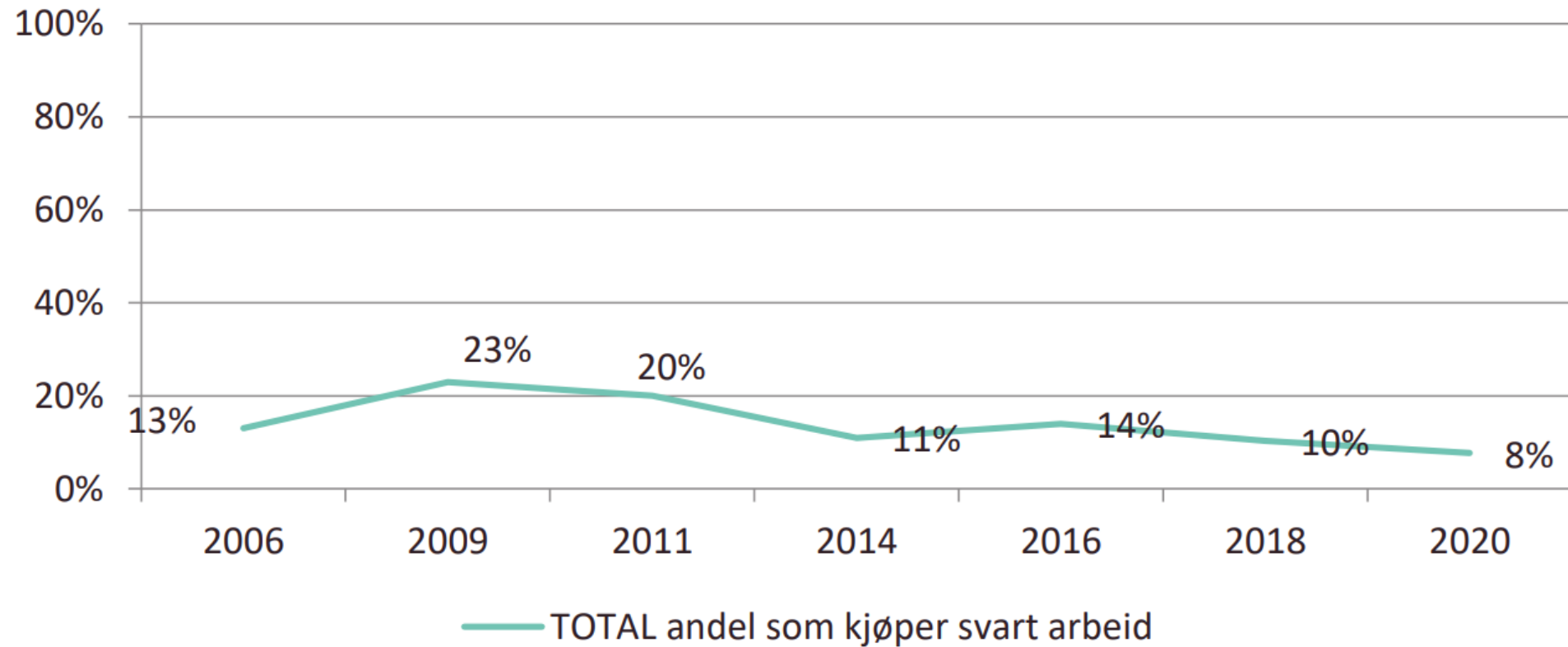
- A-krimsentrene bruker kontrollsituasjoner til å informere og veilede utenlandske arbeidstakere
- Skatt – aksjon mot bruk av utenlandske sesongarbeidere i landbruk
- Skatt – byggeplasskontroller,
 - Kontroll av HMS kort, ID
 - Veiledning – brosjyrer
 - Observasjoner
- Know your rights – kampanje

Aktivitet - oppdragsgivere forbrukere

Innsats	Målgruppe	Aktivitet/resultat	Antall/beløp
Handlehvitt.no	Oppdragsgiver og forbruker	Antall brukere av nettside i 2020	30 000
		Antall personer nådd med Facebook-publiseringer i 2020	735 490
Tettpå	Forbrukere	Antall kontaktet	2 511
		Antall som kun har mottatt e-post med veileder	457
Landsdekkende avtaler	Oppdragsgiver	Antall avtaler	20
		Omsetning i byggeprosjekter	120 milliarder
		Antall skatteattester utstedt etter fullmakt	61 114
Medbyggerne (Vestfold og Telemark)	Byggevarerhus	Sertifiserte Medbygger-varerhus	34
		Opplæring av ansatte som ambassadører	400
	Forbruker	Medbygger-kampanje i sosiale medier	1,2 mill. visninger. 3 816 klikk
Treparts bransjeprogram	Oppdragsgiver og forbruker	Arbeidet videre med alle program. ASD har sendt på høring et forslag om en godkjenning-ordning for bilvask og dekkklargring/-skift	
Arbeidstilsynets aktivitet mot offentlige oppdragsgivere	Oppdragsgiver	Tilsyn med små og mellomstore kommuner om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter	75
		Veiledningsmøter	2 statlige byggherrer
		Webinar om hvordan unngå a-krim i offentlige kontrakter	1 314 seere
Tilsyn med bestillere og hoved-leverandører	Oppdragsgiver	Tilsyn med informasjons- og påseplikt innen allmenngjorte områder	373
Synlighets-kampanje	Forbruker	«Sjekk hvem du handler med»-brosjyre	Utdelt 175 000 brosjyrer
	Oppdragsgiver	Veileder om kjøp av håndverkstjenester til boligsameier	2 500 styrever har mottatt brosjyre
	Oppdragsgiver	Utarbeidet veileder/brosjyre skattepatruljen deler ut på byggeplasser	4 000 brosjyrer på
Politiets næringslivs-kontakter	Oppdragsgiver og forbruker	Antall distrikter med næringslivskontakter	Alle 12 politidistrikt, samt Kripos

Forbrukere

Kilde:
SMSØ Undersøkelse om svart arbeid 2020

Skatteetaten

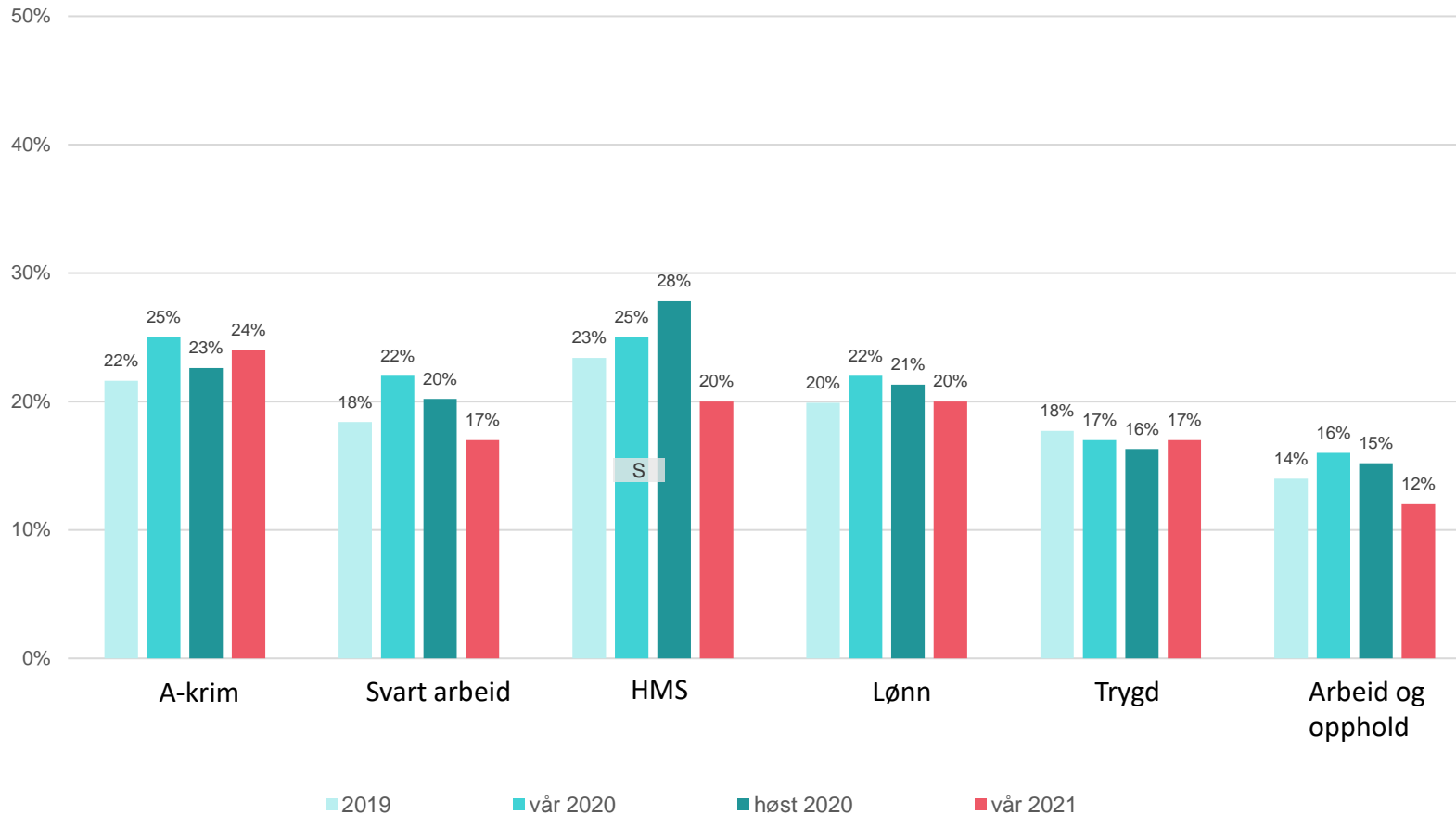
Næringslivets opplevelse av a-krim

Skatteetaten

Utbredelse av arbeidskriminalitet

% = ganske vanlig + svært vanlig

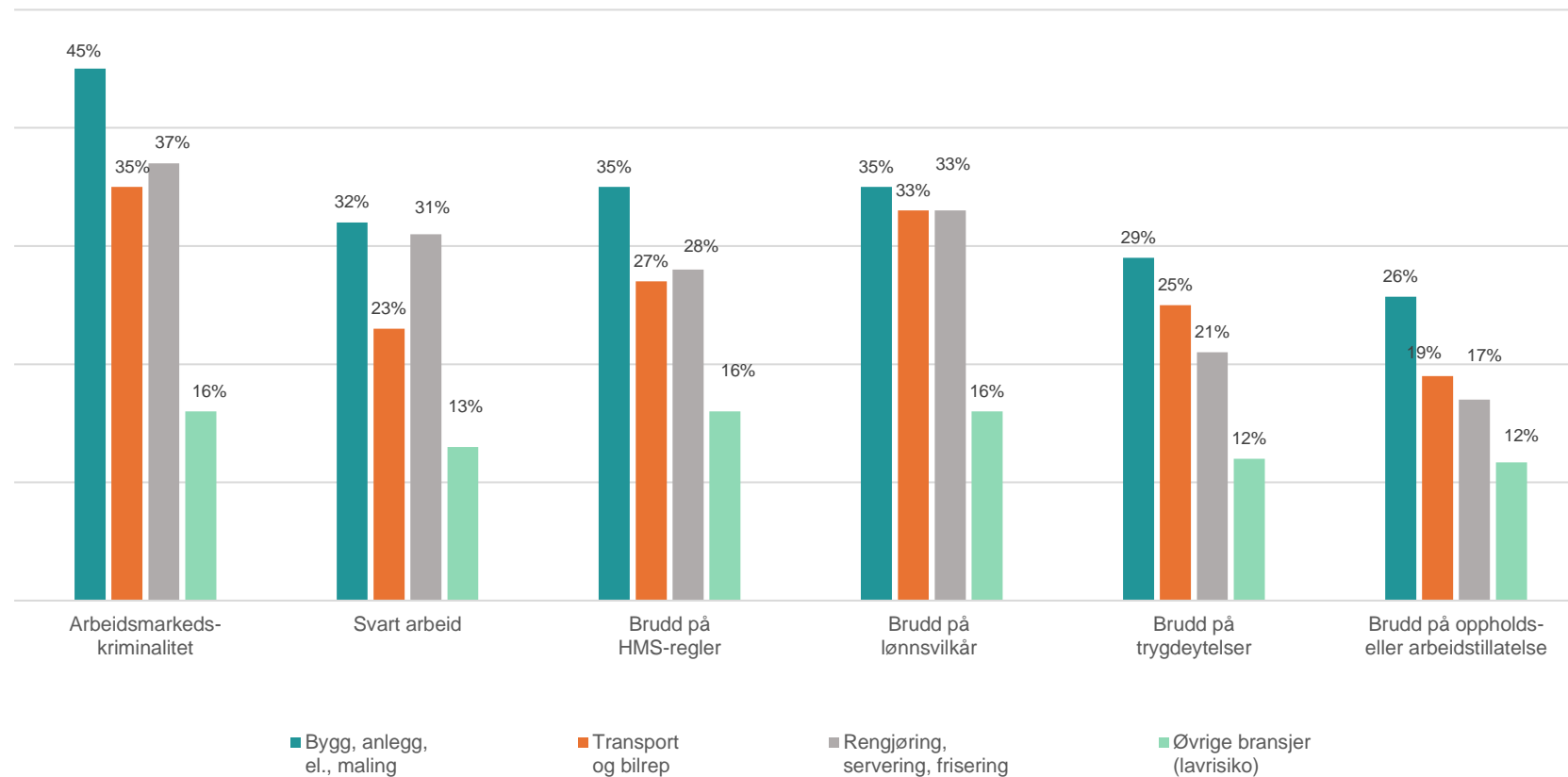

Spørsmål: Hvor vanlig eller uvanlig tror du følgende er i din bransje?

1. Arbeidsmarkeds kriminalitet (generelt)
2. Svart arbeid, det vil si arbeid eller tjenester hvor det ikke betales skatter og avgifter.
3. Brudd på bestemmelser om helse/miljø/sikkerhet (HMS), som utsetter arbeidstakere for et farlig arbeidsmiljø.
4. Brudd på bestemmelser om lønnsvilkår der arbeidstakerne ikke får den lønnen eller godtgjørelsen de har krav på.
5. Brudd på bestemmelser om trygdeytelser, at arbeidsgivere eller -takere utnytter trygdesystemet ulovlig
6. Bruk av arbeidere uten lovlig oppholds- eller arbeidstillatelse

Inntrykk, utbredelse av arbeidskriminalitet

4-delt bransjegruppering, SERO vår 2021 (% = ganske + svært vanlig)

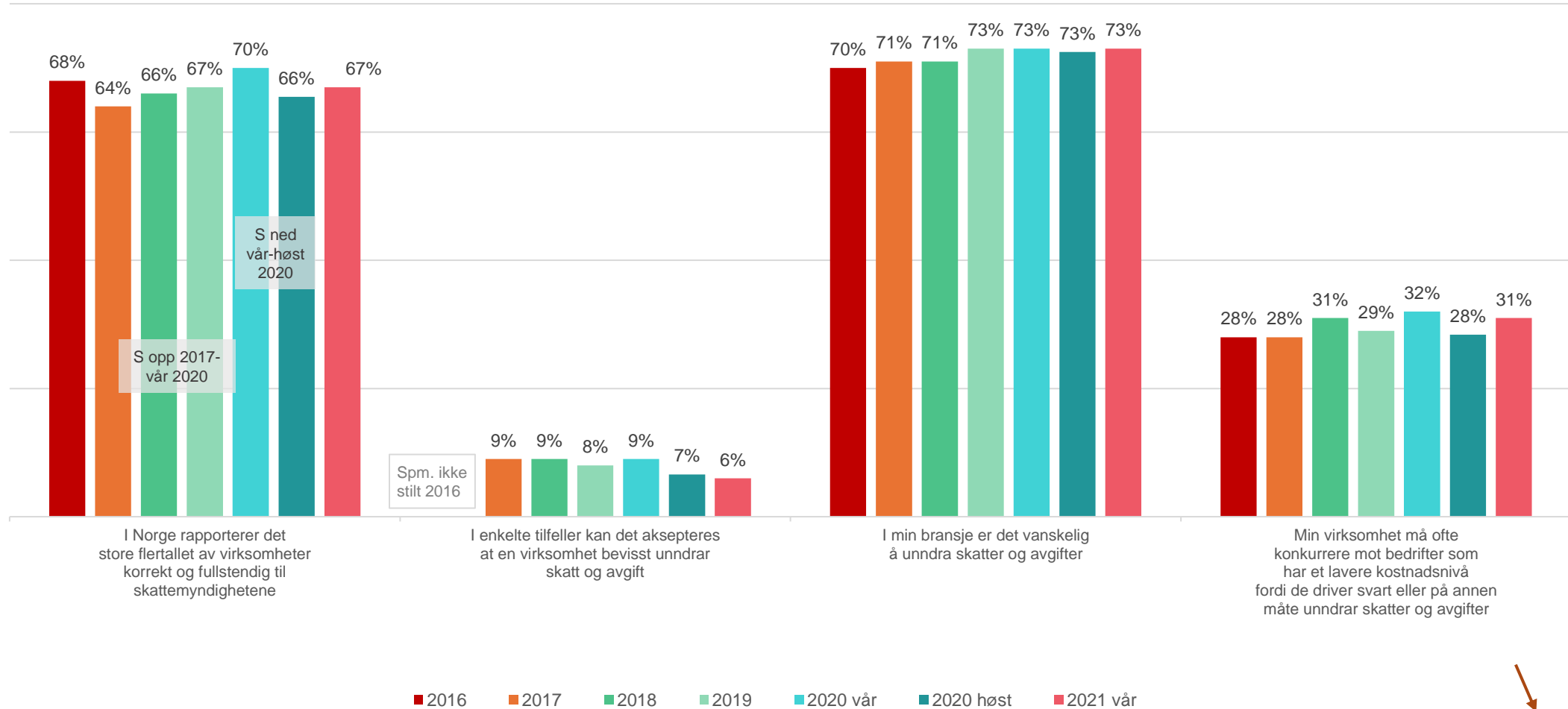
Skatteetaten

Konkurransesituasjonen

Skatteetaten

Normer og bransjeforhold - % helt+delvis enig

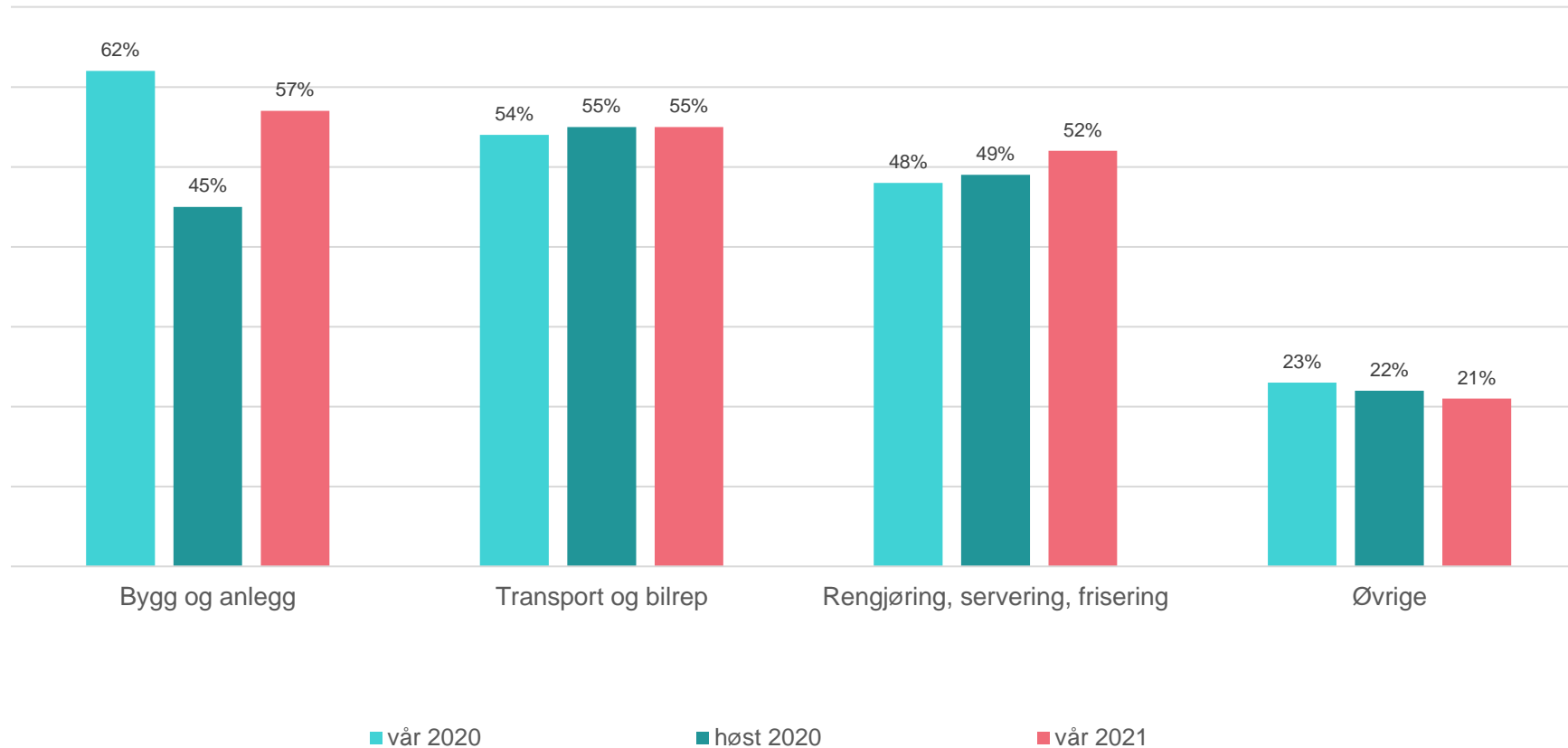

Nedbrutt mot bransje-gruppe i neste slide

Skatteetaten

Svart konkurranse, etter 4-delt bransjegruppering

Påstand: Min virksomhet må ofte konkurrere mot bedrifter som har et lavere kostnadsnivå fordi de driver svart eller på annen måte unndrar skatter og avgifter

Skatteetaten

Opplevd oppdagelsesrisiko

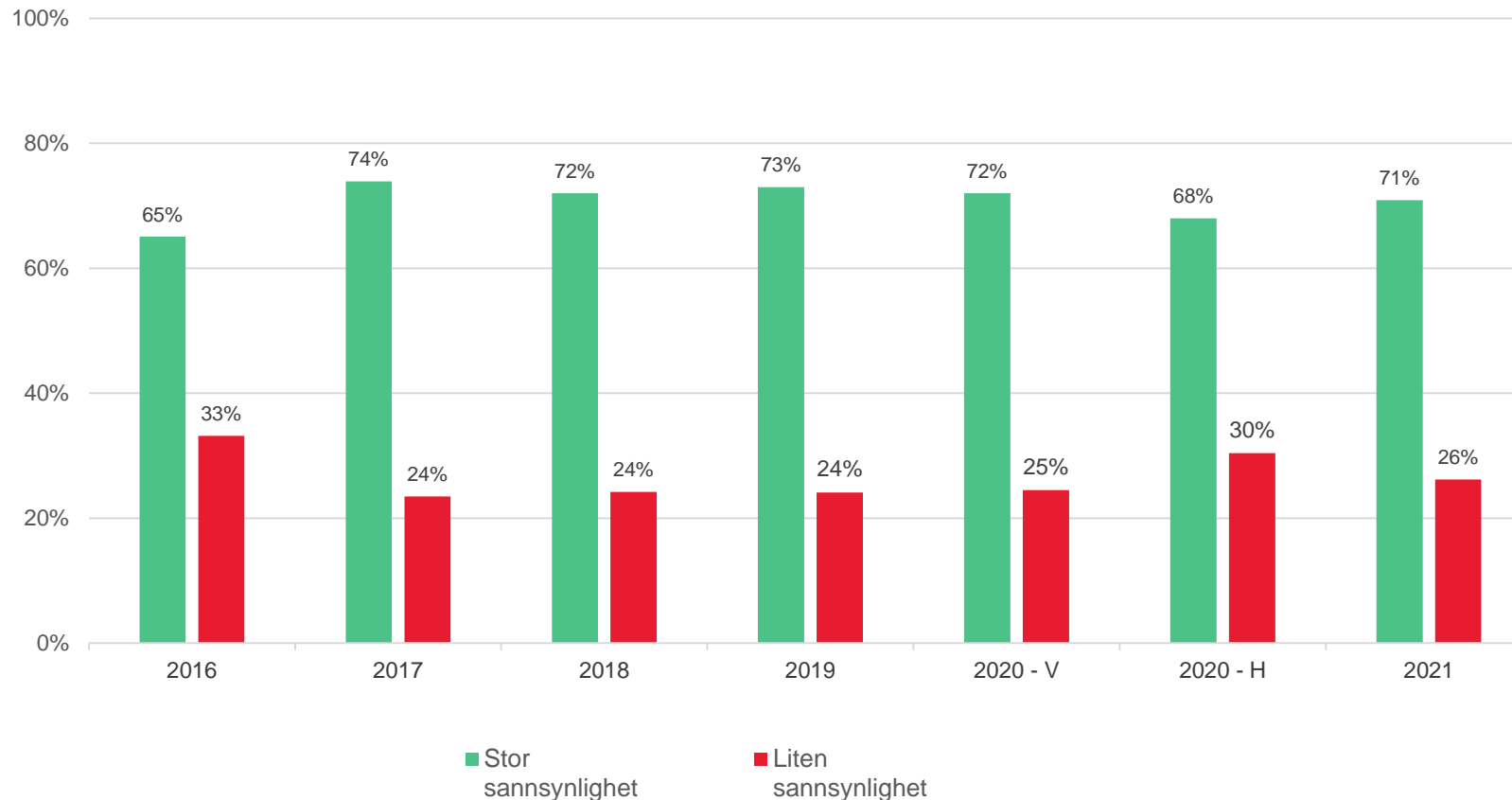

Skatteetaten

Opplevd oppdagelsesansynlighet i bransjen

% stor+svært stor, liten+svært liten sannsynlighet

Høsten 2020 oppgav 68% av norske bedrifter at det er stor sannsynlighet (stor + svært stor) for at skattemyndighetene vil oppdage om en unnlater å rapportere inn alle skatter og avgifter. I årets undersøkelse er prosentandelen steget til 71%, som er mer på linje med hva vi har sett i tidligere undersøkelser.

Spørsmål: Dersom en virksomhet i din bransje unnlater å rapportere inn alle skatter og avgifter, hvor stor sannsynlighet tror du det er for at skattemyndighetene oppdager dette?

Skatteetaten

Oppsummert

- Indikatorer tyder på at omfanget av a-krim ikke øker, men tvert imot er noe redusert siden 2015.
- Spørreundersøkelser viser at a-krim fortsatt er et omfattende problem i noen risikobransjer.
- Det er sannsynlig at innsatsen vår virker, og at vi i oppnår brukermål der vi setter inn innsats.
- Det ser ikke ut til at innsatsen slik den er innrettet og med det omfang den har nå kan gi en vesentlig reduksjon i omfanget av a-krim på kort sikt.
- Det er usikkerhet knyttet til utvikling i koronasituasjonen, økonomi, arbeidsledighet mv.
 - Sannsynlig at lavkonjunktur og høy arbeidsledighet internasjonalt vi gi økt a-krim

Skatteetaten

Endrer a-krim seg fra skatteunndragelse til lønnstyveri og utnyttelse av arbeidstakere?

- Indikasjoner for
 - Uttalelse fra Fair play
 - Vi finner mindre fik.fak. - Etterretning
 - Tung innsats mot fik.fak. har gitt effekt – Gjennomgang av a-krim saker.
 - Skjev tverretattlig innsats – Skatt har tyngst innsats - Felles årsrapport
 - Kriminelle har tilpasset seg – NTAES situasjonsbeskrivelse 2020 – A-krim er dynamisk og stadig flere arbeidstakere kommer fra fattige land utenfor EØS. Trenden forventes å øke. Mange vil være sårbare for å bli utnyttet og underbetalt.
- Indikasjoner mot
 - Økokrim og politiets trusselvurdering sier skattekrim
 - Spørreundersøkelser

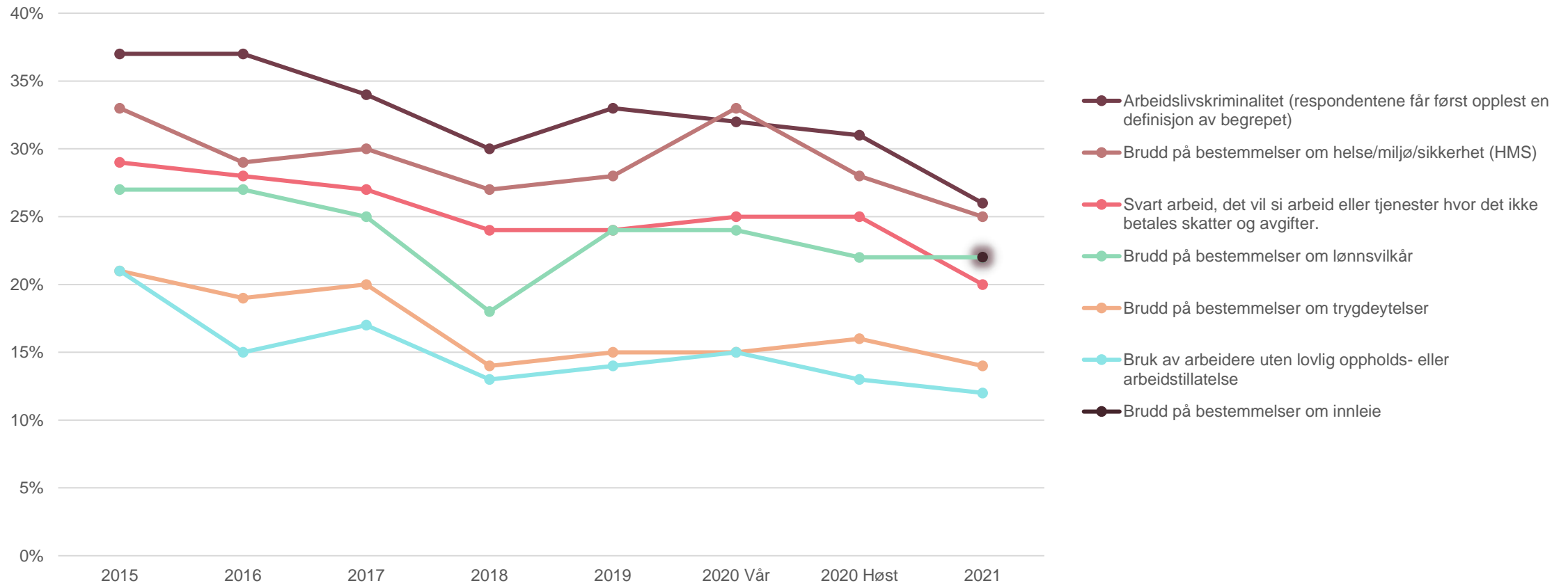

Skatteetaten

Nedgang i opplevd a-krim fra 2015 til 2020

- Hvor vanlig eller uvanlig tror du det er med følgende i din bransje?

(% = ganske vanlig + svært vanlig)

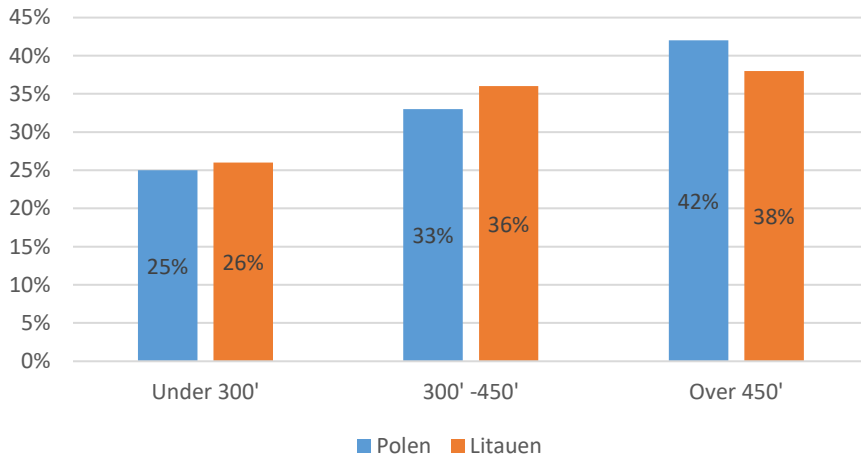

Skatteetaten

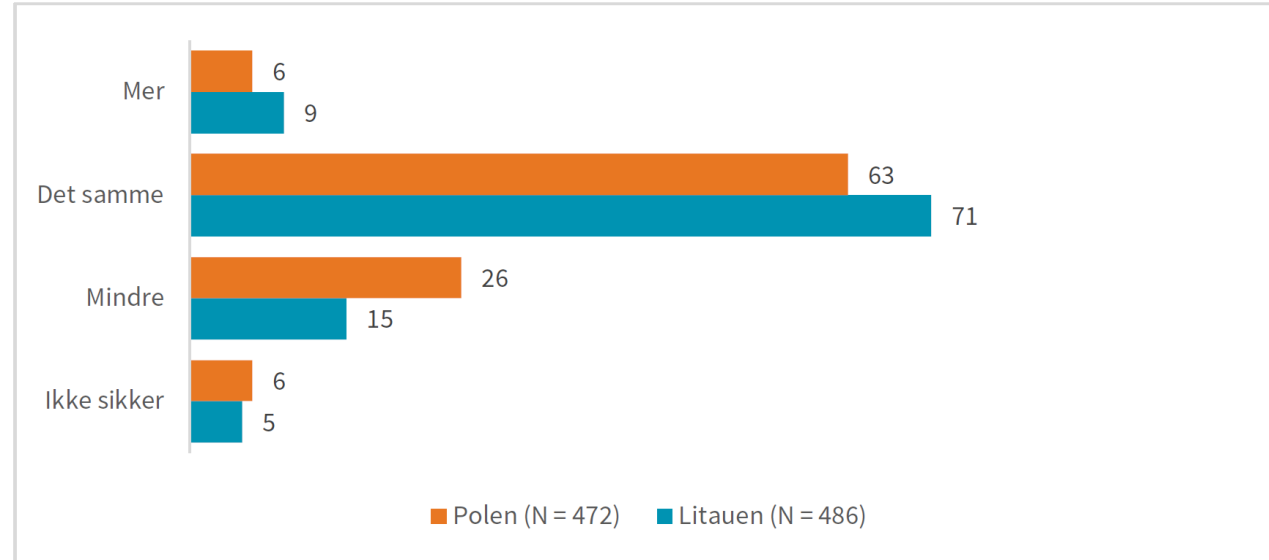
Bosatte polakker og litauere

Andel arbeidstakere i inntektsintervall

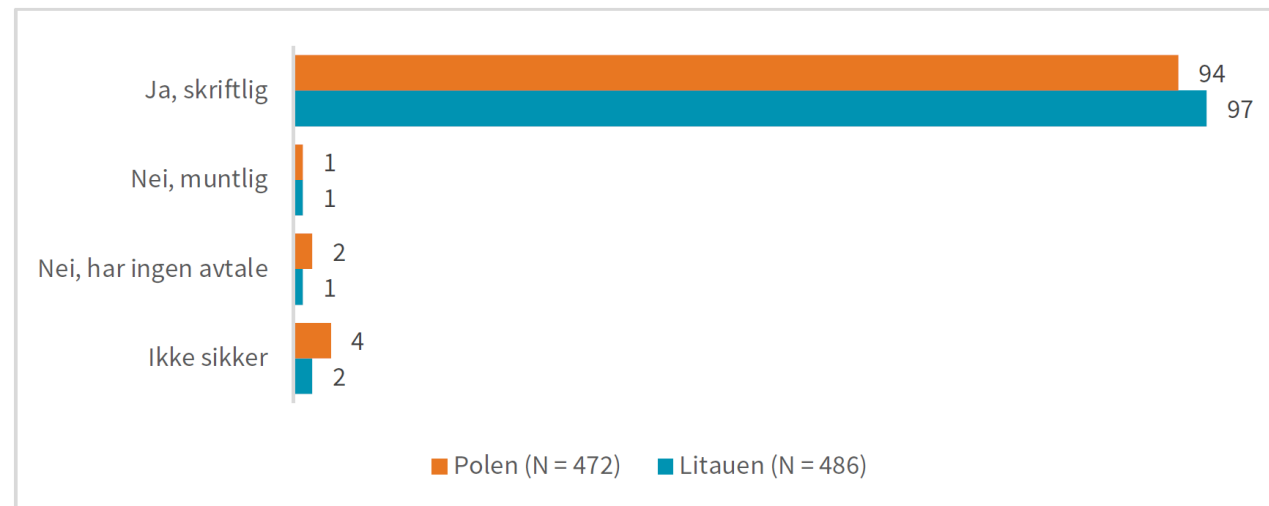

Kilde Fafo-undersøkelse

Tror du at du tjener mer, det samme som eller mindre enn en norsk person i samme jobb?

Har du en skriftlig arbeidsavtale?

Skatteetaten

Vi trenger mer kunnskap – hvor skal vi lete?

- Hva finnes av andre kunnskapsgrunnlag?
- Bør vi endre perspektiv?
 - Alvorlighet
 - Bekvemmelighetskrim
 - Organisert krim
 - Utnyttelse av arbeidstaker
 - Skatteunndragelser
 - Konkurransen
 - Forskyvninger i markedet